

PÝCHA A POKORA

TEXTY NA TENTO TÝŽDEŇ

1Ján 2,15–17; Luk 18,9–14; 1Ján 1,9; Heb 11,24–26; Luk 22,24–27; Fil 2,3–8

ÚVODNÝ TEXT

Veď každý, kto sa povyšuje, bude ponížený, a kto sa ponízuje, bude povýšený. (Luk 14,11)

Všetci poznáme ľudí s veľkým egom. Sú to tí, čo sú presvedčení o vlastnej neomylnosti a dokonalosti. Možno sa nám vybaví tí, čo chcú všetkých ovládať a mať všetko pod kontrolou. Nepočúvajú rady druhých a nie sú ochotní podrobiť sa konštruktívnej kritike. A nemálo je aj tých, ktorí neustále vytvárajú konflikty a živia sa ponížovaním iných. Keď o tom uvažujeme, určite nám napadnú príklady ľudí, ktorí zodpovedajú spomenutým charakteristikám. Je tu však veľmi dôležitá otázka: *A čo ja?* Ak len ukazujem prstom na druhých a nie som ochotný si pripustiť ani len náznak pýchy vo vlastnom živote, potom celkom určite klamem samého seba.

Každý z nás už niekedy zápasil s problémom vlastnej pýchy. Všetci sme už zažili chvíle, keď sme chceli vyzeráť, správať sa, hovoriť alebo sa zdať lepší ako ľudia okolo nás, pretože sme boli presvedčení, že aspoň v niečom určite lepší sme. Ktosi to raz vyjadril takto: Pýcha pramení z túžby ukázať, že naše životy majú skutočnú hodnotu. To je však niečo, čo si vôbec nepotrebujeme dokazovať. Naše životy totiž majú veľkú hodnotu, pretože nás stvoril Boh a zomrel za nás Ježiš Kristus.

Tento týždeň preskúmame, aký vplyv môže mať pýcha na náš vzťah s Bohom a na naše vzťahy s inými ľuďmi. Pozrieme sa, čo nás Biblia učí o postoji pokory voči Bohu a tiež voči ostatným ľuďom.

OSNOVA LEKCIE

Pri štúdiu tejto lekcie budeme skúmať ničivý vplyv pýchy na náš vzťah k Bohu aj k ľuďom okolo nás. Na príkladoch niekoľkých biblických postáv uvidíme nielen negatívny vplyv pýchy, ale aj to, ako môže naše životy premeniť skutočná (zdravá) pokora.

- 1Ján 2,15–17: Varovanie pred nebezpečenstvom pýchy (nedeľa)
- Luk 18,11–14: Podobenstvo o farizejovi a colníkovi – príklady pýchy a pokory (pondelok)
- Heb 11,24–26: Mojžiš – príklad pokorného rozhodnutia pre život služby (utorok)
- Luk 22,24–27: Ježišovi učeníci a ich boj s pýchou (streda)
- Fil 2,3–8: Kristus ako najvyšší vzor pokory a služby (štvrtok)

V ZOVRETÍ PÝCHY

¹⁵Nemilujte svet, ani to, čo je vo svete. Ak niekto miluje svet, nie je v ňom Otcova láska. ¹⁶Ved' nič z toho, čo je vo svete – žiadostivosť tela, žiadostivosť očí a vystatovanie sa blahobytom –, nie je z Otca, ale zo sveta. ¹⁷A svet sa pomíňa aj so svojou žiadostivosťou. Kto však plní Božiu vôľu, zostáva naveky. (1Ján 2,15–17)

OSOBNÉ ŠTÚDIUM

Keď sa povie „pýcha“, mnohým sa v mysli vybaví páv s farebným chvostom, všetkými opovrhujúci politik, samolúby zbohatlík alebo namyslená celebrita. Pýcha je prejavom nadmerného sebavedomia, povýšenosti a presvedčenia, že sme dôležitejší alebo lepší než ostatní ľudia. Pýcha je pocit, na ktorý by sme sa nemali spoliehať.

Pýcha sa prvýkrát objavila u Lucifera, zastierajúceho cheruba, ktorý slúžil Bohu. Nevieme, kedy ani ako sa mu sebecké myšlienky vkradli do srdca, ale vieme, že priviedli vesmír k tomu, čo dnes nazývame veľký spor. Vidíme, že satan je opakom Boha. (Porovnaj Iz 14,12–14 a Fil 2,5–11.) V dôsledku toho náš svet zápasí s následkami hriechu odvtedy, čo satan zasial pochybnosti do mysle Adama a Evy a potom ich pokúšal, aby milovali a dôverovali viac sebe ako Bohu.

Prečítaj si 1Ján 2,15–17. Aké tri hlavné skutočnosti nás táto pasáž učí o pýche a láske k svetu?

V kontexte, v ktorom o pýche uvažujeme, je pýcha vyjadrením povýšenosti, márnomyseľnosti a prehnaneho sebavedomia. Samozrejme, je legitímne vyjadriť ocenenie, keď človek svojím konaním niečo dosiahol alebo prekonal ťažkosti. Vtedy je namieste povedať: „Som na teba taký hrdý (pyšný)!“ Je dôležité pochopiť, že snaha o dokonalosť, uznávanie a oceňovanie darov a schopností, ktoré vám Boh dal, nie je nevyhnutne prejavom pýchy. Podľa Písma existuje správny druh *sebalásky* (spomeňme aspoň Ježišov príkaz v Mar 12,31, kde hovorí, aby sme milovali blížnych ako seba samých). Vždy však ide o *nesebeckú* lásku. O pýchu nejde ani vtedy, keď je Boh prítomný v ich živote a oni sa usilujú čo najlepšie využiť svoje dary (pozri 1Tim 3,1). Ľudia sú opantani pýchou, keď sú namyslení, preceňujú svoj podiel na úspechoch a nevzdávajú Bohu slávu za to, čo v ich živote koná.

Mali by sme mať vždy na pamäti, že naša hodnota sa nemeria ani naším majetkom, ani našimi schopnosťami a úspechmi. Naša hodnota by mala vždy pochádzať od Boha, pretože všetko, čo máme, dokonca aj to, čo nás pokúša k pýche, pochádza aj tak iba od Neho. Na toto nesmieme nikdy zabudnúť.

APLIKÁCIA ■ Polož si otázku: Koľko pýchy je vo mne? Ako môže moje nadmerné sebavedomie a pýcha ovplyvňovať môj vzťah s Bohom a s ostatnými?

SPRÁVNE HODNOTENIE SAMÉHO SEBA

¹¹Farizej stál a takto sa v duchu modlil: „Bože, ďakujem ti, že nie som ako ostatní ľudia: vydierači, nespravodliví, cudzoložníci alebo ako tento mýtnik.“

¹²Postím sa dva razy do týždňa, dávam desiatky zo všetkého, čo získam.

¹³Mýtnik však stál v dialke a neodvážil sa ani len oči zdvihnúť k nebu, bil sa do prs a hovoril: „Bože, buď milostivý mne hriešnemu.“ ¹⁴Hovorím vám: Tento odišiel domov ospravedlnený, a tamten nie. Lebo každý, kto sa povyšuje, bude ponížený, a kto sa ponízuje, bude povýšený. (Luk 18,11–14)

Dvaja muži idú do chrámu modliť sa. Jeden je vážny starší, ktorý hrdlo nakráča dopredu pred celé zhromaždenie. Začne sa nahlas modliť a ďakuje Bohu za to, aký je on sám dobrý a bezchybný. Ten druhý človek, vyvrhel' z okraja spoločnosti, stojí úplne vzadu. Jeho oči sú plné slz, plecia ovisnuté pod ťarchou hriechu, ktorý si nesie. Kdesi v najtmavšom kúte chrámu padá na kolená a zúfalo šepká: „Bože, buď milostivý mne hriešnemu.“ (Luk 18,13)

**OSOBNÉ
ŠTÚDIUM**

Prečítaj si Ježišovo podobenstvo o farizejovi a mýtnikovi (Luk 18,9–14). Ako vnímaš týchto dvoch mužov? Ako o nich uvažoval Ježiš? Aké dôležité ponaučenie vyplýva z tohto príbehu pre každého z nás?

Človek môže veľmi ľahko sklznúť do toho, že sa začne vychvalovať alebo vyvyšovať. Niekedy sa takéto konanie stane našou druhou prirodzenosťou. Túžime dať ostatným vedieť o svojich úspechoch a o tom, ako sa nám darí. Nič z toho však nijako nemení naše meno ani renomé v očiach neba. V skutočnosti je to presne naopak, než by sme očakávali. Všetkým, „čo boli presvedčení, že sú spravodliví a ostatnými pohrdali“ (Luk 18,9), Ježiš veľmi dôrazne hovorí, že „každý, kto sa povyšuje, bude ponížený, a kto sa ponízuje, bude povýšený“ (Luk 18,14). Ježiš nám zároveň radí, aby sme si sadli na najnižšie miesto a nechali hostiteľa, aby nás povýšil, ak si to želá (Luk 14,8–10). Toto „obrátené“ kráľovstvo, o ktorom Ježiš učí, je opakom toho, čo by sme očakávali. „Kristus môže zachrániť len toho, kto uznáva, že je hriešny.“ (COL 158; KP 121)

Prvým krokom na našej ceste za ospravedlnením je uvedomiť si, že sme hriešni a zúfalo potrebujeme Krista. Potom môžeme k Nemu prísť s dôverou, že „ak vyznávame svoje hriechy, on je verný a spravodlivý: Odpustí nám hriechy a očistí nás od všetkej nepravosti.“ (1Ján 1,9)

Čím bližšie budeme ku Kristovi, tým viac si budeme uvedomovať svoju hriešnosť a nehodnosť. „Správne sa poznať môžeme iba pri pohľade na Krista. Ľudia si o sebe veľa myslia, lebo ho nepoznajú. Svoju veľkú úbohosť a bezmocnosť si uvedomujú len pri uvažovaní o Kristovej čistote a dokonalosti. Vtedy chápeme, že v rúchu vlastnej spravodlivosti sme tak beznádejne stratení ako všetci ostatní hriešnici.“ (COL 159; KP 122)

Čo si teda Boh myslí o pyšných? Peter vo svojom liste píše: „Boh sa pyšným protiví a pokorným dáva milosť.“ (1Pet 5,5) Toto vyjadrenie je veľmi jednoznačné!

- **Kedy si naposledy zažil vedomie Božej milosti? (V skutočnosti by sme túto milosť mali zažívať denne.) Milosť by sme mali prejavovať aj ostatným. Venuj teraz čas modlitbe a pros Boha, aby ťa pokoril pod svoju mocnú ruku, aby ťa v pravý čas mohol práve On povýšiť.**

APLIKÁCIA

MOJŽIŠ, POKORNÝ SLUŽOBNÍK

²⁴Ked' Mojžiš dospel, vo viere odoprel volať sa synom faraónovej dcéry.

²⁵Radšej si zvolil trpieť s Božím ľudom, než mať dočasné potešenie z hriechu,

²⁶a Kristovu potupu pokladal za väčšie bohatstvo ako poklady Egypta. Mal totiž na zreteli budúcu odmenu. (Heb 11,24–26)

OSOBNÉ ŠTÚDIUM

Veľkolepé sály egyptského paláca sa pýšili honosnosťou, pôžitkami a pohodlím. „Mojžiš bol takto vychovaný vo všetkej múdrosti Egyptanov a bol mocný vo svojich slovách i skutkoch.“ (Sk 7,22) Mojžiš mal na dosah život prekypujúci mocou, bohatstvom a obdivom. On si však vybral niečo úplne iné. „Ako dejepiscovi, básnikovi, filozofovi, vojvodcovi a zákonodarcovi sa mu nikto nevyrovnal. Napriek tomu mal v sebe toľko mravnej sily, že odolal vyhliadkam na získanie bohatstva, moci a slávy, a radšej zvolil protivenstvo znášať s ľudom Božím, ako mať chvílkový pôžitok z hriechu. (Heb 11,25)“ (PP 246; NÚD 119)

Prečo sa podľa úvodného textu (Heb 11,24–26) Mojžiš rozhodol v živote pre inú cestu a pokoril sa?

Ak vezmeme do úvahy, akým mocným mužom bol Mojžiš a odkiaľ pochádzal, jeho neskoršia pokora je naozaj pozoruhodná. Napriek predchádzajúcim hriešnym činom prameniacim z jeho impulzívnosti (2Moj 2,12), Mojžiš sa vzdal svojej pýchy, márnomyseľnosti a povýšenosti. Jeho triedou sa stali skalné hory a Hospodin ho štyridsať rokov učil, čo potreboval vedieť, aby vyviedol národ z otroctva a mohol ho priviesť do Zaslúbenej zeme. Áno, Mojžiš mohol zostať v Egypte a žiť život naplnený bohatstvom a mocou. Keď však premýšľal o večnosti, tieto pozemské hodnoty stratili svoj zmysel. Hospodin mu dal veľmi konkrétne poverenie a Mojžiš sa rozhodol konať podľa neho.

V tejto súvislosti zaznieva veľmi dôležité konštatovanie: „Mojžiš bol veľmi pokorný človek, najpokornejší, aký kedy na zemi žil.“ (4Moj 12,3) Mojžiš, jeden z najvýznamnejších patriarchov Biblie, je známy svojou pokorou a miernosťou. Predstavme si, ako by vyzeral Mojžišov život a ako by viedol hebrejský národ, keby sa do dôležitých udalostí v jeho živote vkradla pýcha. Predstavme si pyšného a namysleného Mojžiša pri horiacom křiku, počas egyptských rán, pri prechode cez Červené more, počas udalostí spojených s padaním manny, pri priamom rozhovore s Hospodinom alebo pri prijatí Desatora.

APLIKÁCIA

- Uvažuj, ako by niekto opísal tvoj život. Zaradil by do opisu tvojej povahy prídavné mená „pokorný“ alebo „mierny“? Prečo áno alebo prečo nie? Pravdou je, že sami od seba sa pokornými stať nemôžeme. Hriech je súčasťou našich životov, a preto tak veľmi potrebujeme Ježiša.

NAJVÄČŠÍ PRIESTUPOK

²⁴Vznikla medzi nimi aj hádka, kto z nich je najväčší. ²⁵Povedal im: „Králi národov panujú nad národmi, a tí, čo majú nad nimi moc, si hovoria dobrodinci. ²⁶Vy tak nerobte! Kto je medzi vami najväčší, nech je ako najmenší a vodca nech je ako služobník. ²⁷Lebo kto je väčší? Ten, čo sedí za stolom, či ten, čo obsluhuje? Nie ten, čo sedí? Ale ja som medzi vami ten, čo obsluhuje.“ (Luk 22,24–27)

Predstav si, že si Ježišovým učeníkom. Putuješ s Ním, jete rovnaké jedlo, spíš v Jeho blízkosti a učíš sa od Neho – a On mení nespočetné životy, vrátane toho tvojho. Ľudia sa dožadujú stretnutia s Ním a ty si začínaš uvedomovať, aké výnimočné je, že si ťa vybral za jedného z dvanástich, ktorí sú Mu najbližšie. Potom si začneš klásť otázku: Kto je v skutočnosti najväčší, najdôležitejší z Jeho učeníkov?

OSOBNÉ ŠTÚDIUM

Ako Ježiš reagoval na spor učeníkov o to, kto z nich je „najväčší“ (Luk 22,24–27)? Ktorý výrok vystihuje podstatu Ježišovho posolstva?

Mohlo by sa zdať, že po všetkom tom čase, ktorý učeníci strávili v Ježišovej blízkosti, bude tento druh debaty to posledné, čo im napadne. Opak bol však pravdou.

Namiesto toho, aby boli títo muži spokojní so svojím povoláním, v ich srdciach začala rásť pýcha. Napokon každý z nich dospel k presvedčeniu, že je lepší než tí ostatní. Podobné myšlienky môžu veľmi ľahko ovládnuť naše uvažovanie. „Pýcha a pocit nadradenosti sú Bohu odporné a človeka ničia viac, než čokoľvek iné. Najťažšie, ak nie priamo nemožné, je zbaviť sa týchto hriechov.“ (COL 154; KP 117)

Ide o naozaj vážny problém. Naša pýcha sa totiž Bohu protiví a uráža Ho viac ako čokoľvek iné. Ide o charakterovú črtu, ktorú je ťažké prekonať, pretože si často neuvedomujeme jej podstatu. Keď sme totiž v stave sebedomej samolúbosti, nedokážeme sa na seba pozrieť kriticky. Ovláda nás pýcha. Potrebujeme sa preto zastaviť a preskúmať, ako na tom sme. Prosme Boha, aby nám otvoril oči a ukázal nám náš skutočný stav, pretože pýcha môže byť tou najväčšou prekážkou budovania blízkeho vzťahu s Bohom.

■ Ak si uvedomuješ, že iba Boh môže odstrániť z tvojej duše pýchu a sebeckosť, zastav sa a hneď teraz sa pomodli nasledovne: „Zachráň ma, Pane, aj napriek mojej slabosti a sebeckosti. Vezmi si moje srdce, lebo sám ti ho neviem odovzdať. Patrí tebe. Očisť ho a udržuj ho v čistote, pretože ja to nedokážem. Stvárnaj ma, pretvor ma a povznies do čistého prostredia, aby mojím vnútrom mohol pretekať prúd tvojej lásky.“ (COL 159; KP 122)

APLIKÁCIA

POZRI SA NA NEHO

Lebo kto je väčší? Ten, čo sedí za stolom, či ten, čo obsluhuje? Nie ten, čo sedí? Ale ja som medzi vami ten, čo obsluhuje. (Luk 22,27)

³Nič nerobte z ctižiadostivosti ani pre márnú slávu, ale radšej v pokore pokladajte iných za vyšších od seba ⁴a nevyhľadávajte každý iba svoje záujmy, ale aj záujmy druhých. ⁵Zmyšľajte medzi sebou tak, ako Kristus Ježiš: ⁶On, hoci mal Božiu podobu, svoju rovnosť s Bohom nepovažoval za korisť, ⁷ale zriekol sa jej, keď vzal na seba podobu služobníka a stal sa podobný ľuďom a podľa vonkajšieho zjavu bol pokladaný za človeka, ⁸ponížil sa a stal sa poslušným až na smrť, a to smrť na kríži. (Fil 2,3–8)

OSOBNÉ ŠTÚDIUM

Aké kľúčové posolstvo zaznieva pre všetkých Kristových nasledovníkov vo verši Luk 22,27?

V ostrom kontraste s povýšeneckým postojom učeníkov a ich túžbou prevyšovať ostatných stojí Ježiš – vrcholný príklad pokory. Ten Ježiš, ktorý učeníkom povedal: „Ale ja som medzi vami ten, čo obsluhuje.“ (Luk 22,27) Ježiš sa každý deň vydával tým, ktorí to potrebovali. On bol plný súcitu a ľudí naokolo vnímal ako ovce bez pastiera. Vedel, že ľudstvo Ho potrebuje viac než čokoľvek iné v živote, hoci len málokto si uvedomoval túto jednoduchú pravdu. Ježiš sa vzdal neba, aby zomrel za ľudí v nádeji, že pochopia Jeho skutok milosti a zareagujú na Jeho pozvanie vytvoriť si s Ním spásonosný vzťah.

Ako Pavol opisuje život kresťana vo svetle kríža (Fil 2,3–8)? V čom je nám Ježiš príkladom?

Ježiš pre nás urobil *všetko*. Na svojich pleciach niesol náš hriech. Keď sa zastavíme a budeme dostatočne dlho uvažovať o Jeho skutočnej veľkosti, potom si určite uvedomíme nielen svoju hriešnosť, skazenosť a nečistotu, ale aj to, ako zúfalo potrebujeme, aby sa stal Ježiš súčasťou nášho života.

Keď na Neho budeme hľadiť, uvedomíme si, že všetko ostatné (najmä my sami a naša povýšenosť) je úplne bezvýznamné a nepodstatné. Tým najdôležitejším sa pre nás stane poznanie, kto je Ježiš, čo vykonal a ako veľmi miluje svoje stvorenie. Pohľad upretý na Ježiša spôsobí, že naše márnomyseľné „ja“ sa stratí v prachu.

Ježiš. Aké krásne, majestátne a mocné meno. On je stelesnením pokory. Keď Mu otvárame srdce, poznávame Ho a uvedomujeme si, čo pre nás urobil. Keď dovolíme Jeho slovám života preniknúť do našej mysle, pochopíme, akí sme v skutočnosti úbohí vo svojej samolúbosti a namyslenosti. Ak mali problém s pýchou Jeho vyvolení a milovaní učeníci, ktorí žili s Ním a učili sa od Neho, nemôžeme si klamať, že s nami je všetko v poriadku. V konečnom dôsledku môžeme rásť vo svojom vzťahu s Ježišom iba vtedy, keď sme pokorní.

APLIKÁCIA

- Stráv s Ježišom práve teraz nejaký čas navyše. Vezmi si Bibliu, pero a denník alebo kúsok papiera a nájdi si tiché miesto – možno aj vonku. Pozvi Boha, aby obmäkčil tvoje srdce a prehovoril k nemu. Odpíš si Žalm 138. Ktoré slová a myšlienky ťa pri písaní najviac zaujali? Prečo?

PODNETY NA ZAMYSLENIE

„Čím bližšie prichádzame ku Kristovi a čím lepšie poznávame čistotu jeho povahy, tým lepšie chápeme závažnosť hriechu a tým menej sa budeme vyvyšovať. Ľudia, ktorých Boh považuje za svätých, nedávajú na obdiv vlastnú dobrotu.“ (COL 160; KP 122)

„Slávu predchádza pokora. Na významné miesto pred ľuďmi volí nebo takého pracovníka, ktorý vie – ako Ján Krstiteľ – zaujať nízke postavenie pred Bohom. Najúspešnejším pracovníkom v Božom diele je učeník s detinskou prostotou a pokorou. Nebo pomáha tomu, kto nehľadá vlastnú slávu, ale usiluje sa o záchranu ľudí. ... Boh obchádza tých, čo sa vedome nazdávajú, že jeho slávne dielo sa bez nich nezaobíde. ... Ježiš sa neuspokojil s tým, že svojim učeníkom vysvetlil podstatu svojho kráľovstva. Predovšetkým potrebovali nové srdce, ktoré bude v súlade s jeho zásadami. ... Nebo si cení jednoduchosť, nezištnosť, úprimnosť a dôverčivú lásku dieťaťa. To sú znaky pravej veľkosti. ... Boh si váži úprimného a skrušeného človeka. Svoju pečať nedáva ľuďom podľa postavenia, bohatstva či rozumových schopností, ale podľa toho, ako sú zjednotení s Kristom.“ (DA 436.437; CL 285)

NÁMETY NA SPOLOČNÉ UVAŽOVANIE

1. Aké ďalšie postrehy o pýche a pokore nám prinášajú nasledujúce pasáže? Mat 23,12; Ž 25,9; Ž 149,4 a Jak 4,6.10
2. Úprimne sa zamyslite: Kedy ste naposledy „dávali na obdiv vlastnú dobrotu“? Ako to ovplyvnilo váš vzťah s Bohom alebo s tými, pred ktorými ste sa „predvádzali“?
3. Čo by ste mohli vo svojom živote zmeniť, aby ste sa pokorili pred Bohom a posilnili tak svoj vzťah s Ním?

ZHRNUTIE

Pýcha môže byť jednou z najväčších prekážok rastu vo vzťahu s Bohom. Ak si vo svojej samolúbosti a povýšenosti neuvedomujeme, ako veľmi tento vzťah potrebujeme, jednoducho ho nebudeme rozvíjať. Naproti tomu Ježiš bol najpokornejším človekom na zemi a najdokonalejším príkladom toho, ako mať blízky vzťah s Bohom.